

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Onderzoeksrapport

Accountantsrapport bij voortgangsrapportage 29 Hoogwaterbeschermingsprogramma 2

Colofon

Titel	Accountantsrapport bij voortgangsrapportage 29 Hoogwaterbeschermingsprogramma 2
Uitgebracht aan	De Secretaris-Generaal van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Datum	28 april 2026
Kenmerk	2026-0000116013

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

1	Inleiding—4
1.1	Het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP 2)—4
1.2	Omschrijving van het HWBP 2—4
1.3	De te onderscheiden deelopdrachten binnen de opdracht accountantswerkzaamheden—5
2	De in VGR 29 verantwoorde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten—6
2.1	Inleiding—6
2.2	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant—6
3	Uitkomsten 'Overige opdracht'—9
3.1	Inleiding—9
3.2	Uitkomsten onderzoek andere financiële- en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage—9
3.2.1	Constateringen—9
3.3	Uitkomsten onderzoek beheersing en het beheer van het project (VGR 29)—9
3.3.1	Inleiding—9
3.3.2	Constateringen—10
4	Openbaarmaking—11
5	Ondertekening—12
Bijlage 1: Financiële overzichten VGR 29—13	
Bijlage 2: Toetspunten toekomstgerichte financiële informatie—14	
Bijlage 3: Toetspunten niet-financiële informatie—15	
Bijlage 4: Toetspunten beheersing en het beheer van het project—16	

1 Inleiding

1.1 Het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP 2)

Het project Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP 2) is door de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 22 maart 2011 als groot project aangewezen.

De Regeling Grote Projecten (RGP) beschrijft de wijze van informatievoorziening aan de Tweede Kamer tijdens de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het project en voorziet onder meer in het opstellen van een voortgangsrapportage. In artikel 13 lid 1 van de RGP is bepaald dat bij voortgangsrapportages periodiek, op basis van een nader te bepalen frequentie, doch ten minste eenmaal per jaar, een accountantsrapport wordt gevoegd. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen het deel van de opdracht dat betrekking heeft op de financiële overzichten, waarbij een controleverklaring wordt verstrekt, en een ander deel dat wordt uitgevoerd als overige opdracht. Dit onderscheid wordt nader uitgewerkt in paragraaf 1.3 en het vervolg van dit hoofdstuk.

De basisrapportage bevat de referenties voor de voortgangsrapportages die vervolgens ieder half jaar aan de Kamer worden gezonden. In artikel 12 van de RGP is aangegeven welke informatie in ieder geval in de voortgangsrapportage moet worden opgenomen.

1.2 Omschrijving van het HWBP 2

Het HWBP-2 heeft betrekking op het realiseren van 87 van elkaar onafhankelijke specifieke maatregelen voor het borgen van de veiligheid van Nederland en ervoor te zorgen dat de Nederlandse primaire waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnorm. Het HWBP-2 is een gezamenlijke opgave van de waterbeheerders (waterschappen, hoogheemraadschappen, regionale diensten RWS alsmede de provincie Groningen) en het Rijk.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat draagt de eindverantwoordelijkheid voor het HWBP-2 programma. Dat betekent dat hij belast is met het vaststellen van het programma, het beoordelen van de subsidieaanvragen van de beheerders, het verstrekken van de subsidies en het rapporteren aan de Tweede Kamer.

De water- en hoogheemraadschappen (binnen het HWBP-2 veruit het grootste deel van de beheerders) hebben ieder hun eigen democratisch gekozen besturen. Als waterkeringen in de periodieke toetsrondes worden afgekeurd, zijn de beheerders verplicht maatregelen te treffen, zodat de afgekeurde keringen weer aan de vigerende wettelijke normen gaan voldoen. Voor deze maatregelen kan subsidie worden aangevraagd.

Binnen de kaders van de eigen verantwoordelijkheden geven het Rijk en de waterschappen, als uitvoeringsalliantie, invulling aan de opgave van het HWBP-2. Hierbij draagt de minister verantwoordelijkheid voor de subsidieverstrekking en de waterbeheerders voor de realisatie van de afzonderlijke projecten binnen het HWBP-2. Samen dragen zij bij aan het Deltafonds ten behoeve van de financiering van de subsidies. Gezien deze verantwoordelijkheidsverdeling zijn de formele sturingsmogelijkheden van het Rijk in het HWBP-2 in vergelijking met andere voormalige grote projecten, zoals Ruimte voor de Rivier (RvR) of Maaswerken, beperkt.

Per 31 december 2025 voldoen 86 van de 87 projecten aan de destijds geldende vigerende veiligheidsnorm en bevindt zich één project in de realisatiefase: het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Hiervoor geldt dat de mijlpaal einde realisatie gepland staat op Q2-2027.

1.3

De te onderscheiden deelopdrachten binnen de opdracht accountantswerkzaamheden

Wij hebben voor de werkzaamheden met betrekking tot de voortgangsrapportages van het HWBP 2 een opdrachtbevestiging opgesteld d.d. 19 november met kenmerk 2025-0000600544. Deze opdrachtbevestiging is op 14 maart 2026 ondertekend door de secretaris-generaal van het ministerie Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de heer Dronkers.

Deze opdrachtbevestiging is in lijn met de aan de Commissie voor de Rijksuitgaven voorgestelde en op 20 maart 2025 geaccordeerde aanpak van de ADR-werkzaamheden bij (een rapportage over) een groot project en de inhoud en reikwijdte van ons accountantsrapport. In de opdrachtbevestiging is tevens het toetsingskader opgenomen voor wat betreft onze werkzaamheden met betrekking tot de andere informatie in de rapportage over het groot project, naast de financiële verantwoording waarbij wij een controleverklaring verstrekken, en onze werkzaamheden met betrekking tot het projectbeheer/de beheersing en het beheer van het project.

Onze opdracht wordt aldus onderscheiden naar twee deelopdrachten:

- enerzijds een opdracht tot controle van historische financiële informatie - de financiële verantwoording van het groot project over de periode van de voortgangsrapportage -, waarbij de ADR een controleverklaring verstrekt op basis van de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), specifiek Standaard 805 (controle van een enkel financieel overzicht of controle van specifieke elementen, rekeningen of posten van een financieel overzicht), en
- anderzijds een 'overige opdracht' (waarop geen afzonderlijke Standaard van toepassing is) voor de overige onderdelen en informatie in de voortgangsrapportage < of basisrapportage > , waarbij de ADR aansluit bij de wensen die volgen uit de informatiebehoefte van de Tweede Kamer (handelingsperspectief voor het kunnen uitoefenen van parlementaire controle). Ons onderzoek naar het projectbeheer/de beheersing en het beheer van het project vindt eveneens plaats als een 'overige opdracht'. Voor dit deel van de opdracht is geen afzonderlijke Standaard van toepassing, omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht dan wel een aan assurance verwante opdracht in de zin van de NV COS wordt uitgevoerd. De Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en de onafhankelijkheidsregels van de ADR zijn wel op deze deelopdracht van toepassing.

2 De in VGR 29 verantwoorde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de controleverklaring bij de in de VGR 29 opgenomen overzichten met de historische financiële informatie over de aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten (de realisatie van de posten in de projectbegroting).

Tot en met 31 december 2025 is voor het programma € 2.802,2 miljoen aan verplichtingen gerealiseerd (VGR 27 € 2.731,3 miljoen). Gedurende 2025 is voor een bedrag van 76,6 miljoen aan nieuwe verplichtingen aangegaan. Door voornamelijk ontvangsten (als gevolg van lagere realisaties op de projecten dan bevoorschot) is voor € 5,7 miljoen aan nieuwe verplichtingenruimte ontstaan.

Tot en met 31 december 2025 is voor het programma € 2.674,4 miljoen aan uitgaven gerealiseerd (stand VGR 27 € 2.567,7 miljoen). In 2025 is voor € 106,7 aan nieuwe uitgaven gerealiseerd.

2.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de financiële overzichten van groot project Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 en de comptabele rechtmatigheid.

Afgegeven ten behoeve van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Verklaring over de in de voortgangsrapportage 29 opgenomen financiële overzichten en de comptabele rechtmatigheid

Ons oordeel

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van de voortgangsrapportage over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- zijn deze financiële overzichten in alle van materieel belang zijnde opzichten opgesteld in overeenstemming met de Regeling Grote Projecten en het verplichtingen-kasstelsel zoals omschreven in art. 2.13 t/m 2.16 van de Comptabiliteitswet 2016;
- voldoen de in deze financiële overzichten verantwoorde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten aan de eis van comptabele rechtmatigheid zoals omschreven in de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2026.

De financiële overzichten zijn opgenomen in de bijlage 1 van dit accountantsrapport en bestaan uit:

- de in 2025 aangegane verplichtingen (tabel 14), de in 2025 gerealiseerde uitgaven (tabel 15), de in 2025 gerealiseerde ontvangsten (tabel 14) met de toelichting daarbij;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten'.

Wij zijn onafhankelijk van het ministerie van het Infrastructuur en Waterstaat zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Andere informatie in de voortgangsrapportage

Naast de gecontroleerde financiële overzichten omvat de voortgangsrapportage andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de financiële overzichten of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de financiële overzichten.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de Regeling Grote Projecten.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de financiële overzichten

Verantwoordelijkheid van de minister van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor de financiële overzichten

De minister van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten in overeenstemming met de Regeling Grote Projecten en het verplichtingen-kasstelsel zoals omschreven in art. 2.13 t/m 2.16 van de Comptabiliteitswet 2016. De minister is tevens verantwoordelijk voor de comptabele rechtmatigheid van de in de financiële overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. In dit kader is de minister verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als hij/zij noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de financiële overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten, alsmede over de comptabele rechtmatigheid van de in deze overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven en ontvangsten en mutaties in de saldibalansposten op basis van onze controle.

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle

materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze financiële overzichten nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de financiële overzichten en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de gecontroleerde financiële overzichten de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeven;
- het evalueren of de in de financiële overzichten opgenomen aangegane verplichtingen, gerealiseerde uitgaven, ontvangsten en mutaties in de balansposten voldoen aan de eis van comptabele rechtmatigheid.

Wij communiceren met de leiding van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

De Auditdienst Rijk is de interne auditdienst van het Rijk. Dit accountantsrapport is primair bestemd voor de Tweede Kamer. Voor openbaarmaking van door de ADR uitgebrachte rapporten gelden de voorschriften uit de Wet open overheid. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van door de ADR uitgebrachte rapporten. De minister van ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zal dit accountantsrapport plaatsen op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

Den Haag, 28 april 2026
Auditdienst Rijk

3 Uitkomsten 'Overige opdracht'

3.1 Inleiding

Wij hebben de opdracht uitgevoerd op grond van de Regeling Grote Projecten, het Besluit Auditdienst Rijk en met inachtneming van het audit charter van de Auditdienst Rijk. Bij deze "Overige opdracht" is de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) van toepassing en de Verordening inzake onafhankelijkheid van de NBA.

Hierop is geen afzonderlijke Standaard van toepassing, omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht dan wel een aan assurance verwante opdracht in de zin van de NV COS wordt uitgevoerd.

3.2 Uitkomsten onderzoek andere financiële- en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage

Deze paragraaf gaat in op de uitkomsten - de constatering - van de betreffende toetspunten met betrekking tot de 'andere financiële informatie' en/of 'niet-financiële informatie', als onderdeel van de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de "Overige opdracht". Daarnaast zijn indien daartoe aanleiding bestaat adviezen/aanbevelingen opgenomen die dienstbaar kunnen zijn voor de parlementaire controle door de Tweede Kamer. De categorieën andere financiële en niet-financiële informatie die object van onderzoek zijn geweest, alsmede de daarbij van toepassing zijnde kwaliteitscriteria betreffen toekomstgerichte financiële informatie en niet financiële informatie. De van toepassing zijnde toetspunten zijn opgenomen in de bijlagen 2 en 3 bij dit accountantsrapport.

3.2.1 *Constateringen*

De uitgevoerde werkzaamheden hebben niet geleid tot gerapporteerde constateringen.

Interne en externe informatievoorziening

3.3 Uitkomsten onderzoek beheersing en het beheer van het project (VGR 29)

3.3.1 *Inleiding*

De volgende aspecten van projectbeheersing/beheer zijn object van onderzoek geweest:

- a. Organisatie en governance;
- b. Bepaling projectscope en scopebeheer;
- c. Planning en beheer planning;
- d. Raming en beheer raming (de post 'onvoorzien' in de raming wordt separaat behandeld);
- e. Post onvoorzien;
- f. Budget- en begrotingsbeheer;
- g. Risicomanagement;
- h. Configuratiemanagement;
- i. Omgevingsmanagement;
- j. Kwaliteitsbewaking;
- k. Interne- en externe informatievoorziening.

De van toepassing zijnde toetspunten voor de projectbeheersing/beheer van het project zijn opgenomen in bijlage 4 bij dit accountantsrapport.

3.3.2

Constateringen

Planning en beheer planning

Op basis van de ingeziene documenten constateren wij dat het groot project zich in de afrondende fase bevindt, met nog één project in de realisatiefase: het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam.

Volgens opgave van de programmadirectie vindt er eenmaal per kwartaal overleg plaats met het waterschap over de voortgang, waarbij de programmadirectie zelf aanwezig is. Van deze bijeenkomsten is één verslag ingezien waarin de planning wordt genoemd; de bespreking van de planning en eventuele afwijkingen is daarin beperkt gedocumenteerd. Ook hebben wij bijbehorende documenten ingezien waaruit de actuele planning, en de ongewijzigde einddatum blijkt.

Dit geeft een beeld van de voortgang en de planning.

Handelingsperspectief

Hoewel er voor dit groot project nog slechts één project in de realisatiefase zit, adviseren wij om kort vast te leggen dat de voortgang conform planning verloopt, de geplande einddatum en milestones nog actueel zijn, zodat de voortgang en besluitvorming aantoonbaarder zijn richting de buitenwereld.

Interne en externe informatievoorziening

Ten aanzien van de interne en externe informatievoorziening constateren wij dat een gedetailleerde en duidelijke procesbeschrijving beschikbaar is, waarin de inrichting van de periodieke rapportages en de verwerking daarvan tot voortgangsrapportages is vastgelegd. Ook de rolverdeling binnen dit proces is hierin helder benoemd. Op basis van de ingeziene documenten hebben wij gezien dat voor één kwartaal de rapportages conform deze inrichting zijn opgesteld en aangeleverd.

Handelingsperspectief

Wij adviseren om vast te leggen hoe deze informatie is getoetst aan kwaliteitseisen zoals juistheid, volledigheid, tijdigheid, relevantie, actualiteit en consistentie, zodat de kwaliteit van de informatievoorziening aantoonbaarder is richting de buitenwereld.

4 Openbaarmaking

De Auditdienst Rijk is de interne auditdienst van het Rijk. Dit accountantsrapport is primair bestemd voor de Tweede Kamer. Voor openbaarmaking van door de ADR uitgebrachte rapporten gelden de voorschriften uit de Wet open overheid. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van door de ADR uitgebrachte rapporten. De minister van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zal dit accountantsrapport plaatsen op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

5 Ondertekening

Den Haag, 28 april 2026

Auditdienst Rijk

Bijlage 1: Financiële overzichten VGR 29

Onderstaande tabellen zijn overgenomen uit de VGR 29.

Tabel 14

Cumulatieve
verplichtingen, incl. BTW,
weergegeven in miljoen
euro

	t/m VGR-27 31-12-2024	Mutaties VGR-28	Mutaties VGR-29	t/m VGR-29 31-12-2025
Nieuwe verplichtingen		50,2	26,4	
Vrijgevallen verplichtingen/ ontvangsten		-5,7	0,0	
Verplichtingen	2.731,3	44,5	26,4	2.802,2

Tabel 15

Cumulatieve uitgaven,
incl. BTW, weergegeven in
miljoen euro

	t/m VGR-27 31-12-2024	Mutaties VGR-28	Mutaties VGR-29	t/m VGR-29 31-12-2025
Uitgaven	2.567,7	85,3	21,4	2.674,4

Bijlage 2: Toetspunten toekomstgerichte financiële informatie

De toekomstgerichte financiële informatie bestaat uit de in de voortgangsrapportage opgenomen kostenraming, het (meerjaren)budget en de gekwantificeerde risico's. Onze werkzaamheden zijn gericht op de kwaliteit en volledigheid van deze informatie. Daarbij letten wij onder meer op de periodieke herijking van de projectraming en de confrontatie met het beschikbare budget. Oorzaken van dreigende overschrijdingen kunnen liggen in inflatie, scopewijzigingen, planningswijzigingen, risico-actualisaties of onderschatte kosten. Daarnaast onderzoeken wij of de oorzaken juist/volledig worden weergegeven en/of de afspraken over de inzet van de post voorzien correct worden toegepast.

Indien acties noodzakelijk worden geacht (zoals extra financieringsbronnen of versobering van het project), nemen wij deze mee in ons onderzoek.

Kwaliteit wordt onderverdeeld naar:

- begrijpelijkheid;
- relevantie;
- vergelijkbaarheid;
- betrouwbaarheid.

Voor betrouwbaarheid toetsen wij o.a. of het proces van totstandkoming beschreven is, of beheersingsmaatregelen zijn toegepast, of aansluiting met onderliggende administraties of externe bronnen aanwezig is en of de informatie niet strijdig is met de financiële gegevens.

Voor de volledigheid gaan wij na of:

- alle in artikel 12 RGP genoemde onderdelen zijn opgenomen;
- aanvullende afspraken en toezeggingen zijn verwerkt;
- opvolging van eerdere ADR-rapporten is opgenomen;
- op basis van kennis over tijd, geld, scope en risico's geen relevante onderwerpen ontbreken;
- gebeurtenissen na verslagdatum van invloed zijn op de rapportage.

Indien wij van mening zijn dat relevante informatie ontbreekt en niet alsnog wordt opgenomen, zullen wij hiervan melding maken in het accountantsrapport.

Bijlage 3: Toetspunten niet-financiële informatie

Alle informatie in de voortgangsrapportage buiten de hierboven genoemde financiële informatie (financiële verantwoording en toekomstgerichte informatie) wordt aangemerkt als niet-financiële informatie. Dit betreft onder meer:

- de voortgang van het project;
- planning en de ontwikkelingen daarin;
- risico's en de beheersing daarvan;
- kengetallen en prestatie-indicatoren;
- opvolging van eerdere toezeggingen aan de Tweede Kamer;
- besluitvorming en toekomstige beslismomenten.

Voor de toetspunten met betrekking tot de kwaliteit en de volledigheid verwijzen naar hierboven de toetspunten kwaliteit en volledigheid van toekomstgerichte financiële informatie.

Bijlage 4: Toetspunten beheersing en het beheer van het project

Toetspunten beheersing en het beheer van het project

Aspecten die onderdeel vormen van het projectbeheer/de beheersing en het beheer van het project en van belang zijn voor ons onderzoek van de voortgangsrapportage betreffen:

- Organisatie en governance, waaronder de aansturing van en het toezicht door het ministerie van IenW op het Groot project HWBP 2.
- Bepaling projectscope en scopebeheer;
- Planning en beheer planning;
- Raming en beheer raming (de post 'onvoorzien' in de raming wordt separaat behandeld);
- Post onvoorzien;
- Budget- en begrotingsbeheer;
- Risicomanagement;
- Configuratiemanagement;
- Omgevingsmanagement;
- Kwaliteitsmanagement;
- Interne en externe informatievoorziening.

Voor wat betreft de toetspunten "Organisatie en governance" zal worden nagegaan of:

- de governance is aangepast?
- de beschreven en vastgestelde governance is toegepast?
- aandacht is besteed aan het handelen conform de gewenste cultuur en het gewenste gedrag ('soft controls') binnen de projectorganisatie?

Voor wat betreft de toetspunten "Bepaling projectscope en scopebeheer" zal worden nagegaan of:

- de doelstelling en scope van het project wel/niet is gewijzigd ten opzichte van de basisrapportage of voorgaande voortgangsrapportage.
- indien er gedurende de verantwoordingsperiode een wijziging in de doelstelling of scopewijziging is geweest: of deze het (besluitvormings)proces van het scopebeheer juist heeft doorlopen.
- scopewijzigingen gestructureerd worden bijgehouden en vastgelegd.
- bij de scopewijziging, als onderdeel van de 'kwaliteitsbewaking' de beheersingsmaatregelen ten aanzien van de kwaliteitsbewaking zijn toegepast (bijvoorbeeld een advies van een extern (technisch) bureau of een second opinion).
- bij de scopewijziging de consequenties voor de andere beheeraspecten, met name 'tijd' en 'geld' en 'risico's', zijn aangegeven en verwerkt in de planning, de raming en/of in de risicodatabase.
- de wijziging tijdig en juist is verwerkt en toegelicht in de voortgangsrapportage.

Voor wat betreft de toetspunten "Planning en beheer planning" zal worden nagegaan of:

- de voortgang van de realisatie van de planning wordt bewaakt conform de daarvoor vastgestelde procedure c.q. afspraken.
- daarbij een analyse wordt gemaakt van de verschillen en oorzaken van eventuele afwijkingen tussen de voortgang en de planning (dit kan een vertraging of een versnelling zijn).

- er planningswijzigingen zijn geweest naar aanleiding van de uitkomsten van het risicomanagement.
- ter borging van de kwaliteit van de planningswijzigingen gebruik gemaakt wordt van intern genomen beheersingsmaatregelen en (de totstandkoming van) de planningswijzigingen gestructureerd worden gedocumenteerd.
- wijzigingen tijdig en juist verwerkt worden in de planning en of eventuele financiële gevolgen (incl. de kosten van maatregelen ter bijsturing) in de projectraming worden verwerkt.
- helder wordt gecommuniceerd over de wijzigingen ten opzichte van de eerder vastgestelde planning en wordt gerapporteerd aan de hand van de geactualiseerde planning.
- bij wijzigingen van planningsprocedures en kaders ten aanzien van het planningsbeheer juist zijn toegepast, incl. de informatievoorziening daarover.

Voor wat betreft de toetspunten "Raming en beheer raming" zal worden nagegaan of:

- ten opzichte van de vorige verslagperiode scope-wijzigingen zijn geaccordeerd en deze hebben geleid tot aanpassingen in de raming.
- de projectraming geactualiseerd is op basis van de dan bekende inzichten, bij faseovergangen, bij scopewijzigingen en planningswijzigingen en bij herziening/actualisatie van risico's en herziening van het prijspeil (indien voorgeschreven: incl. de communicatie en besluitvorming daarover).
- helder wordt gecommuniceerd over de wijzigingen ten opzichte van de eerder vastgestelde raming en wordt gerapporteerd aan de hand van de geactualiseerde projectraming.
- bij de totstandkoming van de wijzigingen van de ramingen de kaders (uitgangspunten en randvoorwaarden), methodes en besluitvormingsprocedures juist zijn toegepast.
- daarbij de beschreven borgingsmaatregelen zijn toegepast (bijvoorbeeld door gebruik te maken van een erkende ramingssystematiek, de inschakeling van (externe) deskundigen of gebruik van een gateway-review of second-opinion).

Voor wat betreft de toetspunten "Post onvoorzien" zal worden nagegaan of:

- het (voorgenomen) gebruik van de post 'onvoorzien' aansluit op de interne rapportages van de projectorganisatie.
- onttrekkingen en toevoegingen aan de post 'onvoorzien' plaatsvinden volgens de regels/procedures, incl. de besluitvorming daarover.
- de post onvoorzien niet wordt aangewend voor scope wijzigingen.
- de post 'onvoorzien' nog toereikend is, gezien de actuele risico's.

Voor wat betreft de toetspunten "Budget en begrotingsbeheer" zal worden nagegaan of:

- de procesbeschrijving met betrekking tot het budget- en begrotingsbeheer met onder andere de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden wordt gevolgd.
- periodiek de aangepaste projectraming geconfronteerd wordt met het beschikbare budget.
- de wijze waarop het eventuele financieringstekort wordt weggenomen aan de daarvoor geldende afspraken voldoet.
- eventuele wijzigingen in de financiering van het projectbudget door derden (externe bronnen), in het projectbudget zijn doorgevoerd.
- het budget(zo nodig) bijgesteld wordt aan de hand van vastgestelde begrotingsmutaties (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, slotwet)
- van de budgetmutaties een overzicht wordt bijgehouden met beschrijving van de mutatie en de reden(en) van de mutatie.

Voor wat betreft de toetspunten "Risicomanagement" zal worden nagegaan of:

- de kaders voor het identificeren en/of beheersen van risico's zijn gewijzigd.
- voor nieuwe risico's of wijzigingen/actualisatie van bestaande risico's de gehanteerde procedures en hulpmiddelen juist zijn toegepast.
- voor de geïdentificeerde (nieuwe en/of gewijzigde) risico's onderbouwd vastgesteld is of deze worden geaccepteerd, vermeden, overgedragen óf dat maatregelen worden genomen.
- deze nieuwe risico's (indien mogelijk) gekwantificeerd in tijd en geld en voorzien van mitigerende beheersingsmaatregelen, conform de daarvoor vastgestelde procedure zijn.
- de geïdentificeerde risico's periodiek worden gemonitord en of het resultaat van de monitoring van de geïdentificeerde risico's is vastgelegd.
- de belangrijkste risico's voor de planning en/of voor de projectraming zijn bepaald en verwerkt in de planning/raming.
- de risico's gestructureerd worden bijgehouden in een risicodossier of risicoregister en of dit dossier/register actueel is.

Voor wat betreft de toetspunten "Configuratiemanagement" zal worden nagegaan of:

- de organisatie, het proces en de beschikbare hulpmiddelen van het configuratiemanagement - waaronder de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden - in de praktijk wordt ingevuld zoals is beschreven.
- de verificatie en validatie en de eventuele inzet van audits daarbij plaatsvindt zoals is beschreven? Of ook geverifieerd is of de configuratie-items onderling nog consistent zijn.
- Voor wat betreft de toetspunten "Omgevingsmanagement" zal worden nagegaan of:
 - het 'omgevingsmanagement' wordt ingevuld zoals is beschreven.
 - de omgevingsanalyse periodiek wordt geactualiseerd conform de beschrijving van het omgevingsmanagement. Dit geldt in het bijzonder voor meerjarige en langdurige grote projecten;
 - het communicatieplan wordt uitgevoerd zoals is beschreven.

Voor wat betreft de toetspunten "Kwaliteitsbewaking" zal worden nagegaan of:

- op gestructureerde/planmatige wijze vastgesteld is dat het in opzet beschreven systeem van kwaliteitsmanagement ook daadwerkelijk is geïmplementeerd en toegepast (worden de kaders voor kwaliteitssysteem nageleefd).
- indien opgenomen als onderdeel binnen het kwaliteitssysteem, de periodieke toetsingen, checks, reviews, audits en/of second-opinions zijn uitgevoerd op basis van de daarvoor opgestelde auditplan/toetsplan.
- het auditplan/toetsplan mede op basis van een risicoanalyse is opgesteld en deze zo nodig tussentijds is bijgesteld.
- aan de hand van de uitkomsten van de kwaliteitstoetsen verbetervoorstellen zijn geformuleerd, vastgesteld, de opvolging bewaakt, zo nodig bijgestuurd en is de daadwerkelijke implementatie/werking vastgesteld.

Voor wat betreft de toetspunten "Interne- en externe informatievoorziening" zal worden nagegaan of:

- de vaste procedures en bepaalde systematiek voor de interne en externe informatievoorziening door de projectorganisatie worden toegepast.
- de in een rapportage op te nemen informatie, onafhankelijk van de verstrekker van de informatie, getoetst wordt op de kwaliteitseisen zoals juistheid, volledigheid, tijdigheid, relevantie, actualiteit en consistentie.
- de opgenomen informatie in interne en externe rapportages volledig is.
- de overleggen plaatsvinden zoals is beschreven in de overlegstructuur.

Auditdienst Rijk

Postbus 20201

2500 EE Den Haag

(070) 342 77 00